

A 1895/tillväxt

Käsittelijä Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunnan mietintö, joka koskee
jäsenehdotusta
kestävistä tavarankuljetuksista

Ehdotus

Kasvu ja kehitys Pohjolassa -valiokunta ehdottaa, että

Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille,

että ne koordinoivat kansallisia infrastruktuurisuunnitelmiaan edistääkseen tavoitetta Pohjolasta maailman integroituneimpana ja kestävimpanä alueena sekä EU-ohjelmien rahoitusta, jonka avulla tuetaan Euroopan tason infrastruktuuri-investointeja (CEF).

että ne laativat yhteisen suunnitelman rautateiden kestäväälle tavaraliikenteelle Manner-Pohjolan arktisilla alueilla ja varmistavat, että se sisällytetään CEF-asetukseen.

Taustaa*Ehdotus*

Pohjoismaiden vihreä vasemmisto ehdottaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittelee Pohjoismaiden hallituksille, että ne pyrkivät varmistamaan, että Euroopan komission ehdotus CEF-asetukseksi eli ns. Verkkojen Eurooppa vuosille 2021–2027 mahdollistaa myös rautateiden laajentamisen Barentsin alueella kestävä tavaraliikenteen vahvistamiseksi alueella.

Ehdotuksessa todetaan, että suuri osa Pohjoismaiden raaka-aineviennistä tulee Manner-Pohjolan arktiselta alueelta, missä infrastruktuuri on puutteellista. Tavara- ja matkustajaliikenne on rautateitse tieliikennettä tehokkaampaa, turvallisempaa, ympäristöystävällisempää ja ilmastoälykkäämpää. Ehdotuksessa nostetaan esiin kolme erityisen tärkeiksi määriteltyä yhteyttä: Sundsvall–Östersund–Trondheim, Malmirata/Ofotbanen Luulajan ja Narvikin välillä sekä uuden rautatieyhteyden avaaminen Svappavaara–Kaunisvaara-välisellä osuudella.

EU-CEF ja TEN-T

Euroopan laajuinen liikenneverkko (TEN-T) on EU:n politiikkaa, jonka tavoitteena on toteuttaa ja kehittää yhtenäistä eurooppalaista tie-, rautatie-, sisävesi-, meriliikenne-, satama-, lentokenttä- ja rautatieterminaalien verkostoa.

Connecting Europe Facility (CEF) on ohjelma, jolla tuetaan Euroopan tason infrastruktuuri-investointeja, ja sen tavoitteena on kehittää ja nykyaikaistaa eurooppalaisia liikenne-, energia- ja digitaalialan verkkoja. Se on kytköksissä TEN-T-liikenneverkon kehittämiseen. EU:n budjettikaudella 2021–2027 CEF:n liikenneinfrastruktuurin budjetti on 25,8 miljardia euroa.

Pohjoismaiden neuvosto ja liikennepolitiikka

Liikennekysymykset ovat pitkään olleet Pohjoismaiden neuvostolle tärkeä aihe. Esimerkiksi vuonna 2018 hyväksyttiin suositus [Pohjoismaisesta liikennepolitiikasta](#). Siinä on yhteensä 15 että-lausetta, joista yhdessä kehoitetaan Pohjoismaita analysoimaan ja suunnittelemaan yhdessä satamien ja rautatieyhteyksien kehittämistä ensisijaisesti pohjoisten alueiden tavaraliikenteen tarpeisiin (Norja, Ruotsi ja Suomi).

Pohjoismaiden neuvosto on aiemmissa suosituksissaan todennut, että Pohjoismaiden tulee työskennellä yhdessä pohjoismaisen vision, tavoitteiden ja päämäärien saavuttamiseksi Pohjoismaiden välisten ja Pohjoismaista Manner-Eurooppaan suuntautuvien liikennekäytävien laajentamisessa. Neuvosto katsoo, että pohjoismaista liikenneverkkoa tulee tarkastella kokonaisuutena ja siksi yhteistyötä tällä alueella on syytä vahvistaa muun muassa palauttamalla liikenne Pohjoismaiden ministerineuvoston yhdeksi yhteistyöalueeksi. Viimeisestä suosituksesta onkin neuvoteltu Pohjoismaiden ministerineuvoston kanssa, mutta toistaiseksi tuloksetta.

Pyry Niemi kysyi marraskuussa 2020 Pohjoismaiden hallituksilta, tekevätkö ne yhteistyötä ja koordinoivatko ne kantojaan TEN-T:n uudistamisen yhteydessä kaudelle 2021–2030. [Pohjoismaiden hallitusten vastaukset](#) viittaisivat siihen, että yhteistyö ja koordinointi on ollut hyvin rajallista, mutta jatkossa maat näkevät yhteistyön vahvistamisella olevan hyviä vaikutuksia.

Ensimmäinen keskustelu valiokunnassa

Pohjoismaiden vihreän vasemmiston ehdotuksesta keskusteltiin valiokunnan kokouksessa 2. marraskuuta 2021. Valiokunnassa vallitsi laaja yhteisymmärrys siitä, että Manner-Pohjolan pohjoisimman osan junayhteyksiä ja rautateitse tapahtuvaa tavaraliikennettä Pohjoismaiden välillä ja lähisatamiin on tarpeen kehittää. Useat valiokunnan jäsenet katsoivat, että ilman etukäteisanalyysia ei ole asianmukaista nostaa esiin vain tiettyjä rataosuuksia. Todettiin, että infrastruktuurin kehittäminen Pohjoismaissa perustuu kansallisiin liikennesuunnitelmiin ja että Pohjoismaiden hallitusten välillä tarvitaan neuvotteluja rajat ylittävistä yhteyksistä. Lisäksi rautateiden sähköistämisen katsottiin olevan tärkeä ilmastotoimi.

Valiokunnan näkemykset

Valiokunta muistuttaa, että Suomen, Ruotsin ja Norjan arktisten osien rautatieyhteyttä ei voida tarkastella erillään kokonaisuudesta. Ne ovat tärkeä osa raaka-ainetoimituksia muualle Eurooppaan ja siksi tärkeitä myös eurooppalaisessa katsannossa.

Valiokunta katsoo, että Pohjoismaiden hallitusten tulee tarkastella Pohjoismaiden liikennejärjestelmiä pohjoismaisesta ja laajemmasta eurooppalaisesta näkökulmasta ja siten tärkeänä osana eurooppalaista TEN-T-yhteistyötä.

Valiokunta toteaa, että liikenneinfrastruktuurin (Euroopan laajuinen liikenneverkko, TEN-T) osalta EU:n päätavoite on edistää tehokkaan ja yhtenäisen eurooppalaisen liikenneverkon kehittämistä sekä vähentää alueellisia, taloudellisia ja sosiaalisia eroja kehittämällä verkottunutta infrastruktuuria rautatie-, maantie-, lento- tai laivaliikenteessä. Suunnitelman tukena on CEF eli Verkkojen Eurooppa (Connecting Europe Facility), joka on tärkeä rahoituslähde.

Valiokunta muistuttaa, että CEF:n hyödyntäminen Manner-Pohjolan arktisten alueiden infrastruktuuri-investointien edistämiseksi edellyttää hyvää yhteistyötä ja koordinointia Pohjoismaiden kansallisten infrastruktuurisuunnitelmien puitteissa.

Valiokunta katsoo, että vaikka yhteistyö Pohjoismaiden arktisilla alueilla on erityisen tärkeää, pohjoismaisen infrastruktuurin kehittämissyhteistyön tulee ulottua koko Pohjolaan ja olla osa tavoitetta kehittää Pohjoismaita kohti maailman integroituneinta ja kestäväntä aluetta. Tarvitaan Pohjoismaiden infrastruktuuritavoitteiden ja -suunnitelmien laajamittaista koordinointia sekä yhteyksiä muualle Eurooppaan (Välimeren alueen pääkäytävä). Hyvin suunniteltu koordinointi helpottaa rajat ylittävien hankkeiden toteuttamista ja helpottaa eurooppalaisen osarahoituksen hakemista.

Valiokunta tukee Pohjoismaiden vihreän vasemmiston jäsenehdotuksen tavoitetta. Edellä esitetyn valossa valiokunta kuitenkin suosittelee laajempaa keskittymistä liikennepoliittiseen yhteistyöhön ja infrastruktuurisuunnitelmien koordinointiin mm. CEF:n yhteisrahoituksen mahdollistamiseksi.

Pohjolassa 25. tammikuuta 2022

Anders Eriksson (ÅF)

Anna Vikström (S)

Ann-Christine Utterstedt (SD)

Arman Teimouri (L)

Freddy André Øvstegård (SV)

Gisle Meininger Saudland (FrP)

Jaspur Langgaard (sb)

Joakim Strand (rkp.)

Johan Kvarnström (sd.)

Karianne B. Bråthen (A)

Kjell-Arne Ottosson (KD)

Liv Kari Eskeland (H)

Maria Stockhaus (M)

Orri Páll Jóhannsson (NGV)

Pål Jonson (M)

Stein Erik Lauvås (A)

Vilhelm Junnila (ps.)

Åsa Karlsson (S)